

Sygn. akt IV U 4/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 marca 2015 r.

Sąd Okręgowy we Włocławku IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Katarzyna Augustyniak

Protokolant: Ewelina Jakubiak

po rozpoznaniu w dniu 27 marca 2015 r. we Włocławku na rozprawie

sprawy **R. B.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.**

o ustalenie

na skutek odwołania R. B.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

z dnia 5 sierpnia 2014 r. znak: (...)

oddala odwołanie.

Sygn. akt IV U 4/15

UZASADNIENIE

W dniu 5 grudnia 2014 roku R. B. wniósł odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. z dnia 5 sierpnia 2014 roku znak: (...) mocą której stwierdzono, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne (emerytalne, rentowe, wypadkowe i chorobowe) R. B., podlegającego ubezpieczeniom jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą, wynosi w miesiącu lutym 2012 roku 8.540,00 zł. Wnioskodawca zarzucił zaskarżonej decyzji:

- naruszenie art. 40 § 2 i art. 180 § 1 kodeksu postępowania administracyjnego poprzez nie doręczenie pism pełnomocnikowi;
- naruszenie art. 18 ust. 10 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez przyjęcie, że nie może wnioskodawca pomniejszyć podstawy wymiaru składek;
- naruszenie art. 32 Konstytucji RP.

Odnośnie zarzutu merytorycznego odwołujący wywodził, że twierdzenie ZUS, iż skoro wnioskodawca zadeklarował podstawę wymiaru składek wyższą niż najniższa w pierwszorazowej deklaracji to nie może pomniejszyć tej podstawy za okres, kiedy był chory nie jest zgodne z wcześniejszą informacją jaką uzyskał z ZUS a także z przepisami. Pismem z dnia 02.04.2012 r. w ZUS poinformował wnioskodawcę, że „(...) jeżeli złoży Pan korektę deklaracji rozliczeniowej za miesiąc kwiecień 2011 r., to ulegnie zmianie podstawa wymiaru zasiłku chorobowego i może nastąpić nadpłata zasiłku chorobowego za okres od 08.02.2012 r. do 03.04.2012 r., do której zwrotu z odsetkami będzie Pan zobowiązany (...)”.

Powyżej wskazane pismo odnosi się do wypłaconego zasiłku o którym mowa w decyzji, tj. od 08.02.2012 r. Ponadto w informacji umieszczonej w tym piśmie ZUS nie wskazał, że ubezpieczony nie może pomniejszyć deklarowanej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne (pomimo, że było wyższe niż najniższa podstawa wymiaru składek). Wręcz przeciwnie. ZUS wskazał taką możliwość informując, że jeśli ubezpieczony zmniejszy podstawę wymiaru składek, to tylko zmieni się wysokość zasiłku. Zgodnie z art. 18 ust. 10 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych zasady zmniejszania najniższej podstawy wymiaru składek, o których mowa w ust. 9, stosuje się odpowiednio w przypadku niezdolności do pracy trwającej przez część miesiąca, jeżeli z tego tytułu ubezpieczony spełnia warunki do przyznania zasiłku. Powyższy przepis, zdaniem ubezpieczonego, stanowi o zasadzie zmniejszania najniższej podstawy określonej w ust. 9 i o tym w jakim przypadku się tą zasadą stosuje czyli w przypadku niezdolności do pracy, jeżeli spełnione są warunki do przyznania zasiłku. Nie stanowi natomiast jakie grupy ubezpieczonych mogą tą zasadą stosować. Pomniejszenie podstawy wymiaru składek jest warunkowe i przysługuje tylko wtedy gdy spełnione są warunki do przyznania zasiłku, czyli tylko wtedy, gdy ten zasiłek przysługuje. O tym czy zasiłek przysługuje wiadomo dopiero po sprawdzeniu wszystkich okoliczności przez ZUS, czyli najwcześniej po miesiącu a czasem nawet po kilku miesiącach. Gdyby przyjąć taką interpretację przepisu to nikt, kto deklaruje podstawę wyższą od minimalnej chociażby o grosz nie mógłby dokonać pomniejszenia składek pomimo nie wykonywania w czasie niezdolności do pracy żadnych czynności dotyczących prowadzonej działalności w odróżnieniu od osób, które deklarują najniższą podstawę. Taka interpretacja przepisu byłaby dyskryminacją osób chcących odprowadzać wyższe składki na emeryturę (ubezpieczenia społeczne) a tym samym byłaby niezgodna z Konstytucją RP (art. 32).

Mając na względzie powyższe R. B. wniósł. o uchylenie bądź zmianę przedmiotowej decyzji w całości i uznanie, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne wynosi w miesiącu 02/2012 r. — 2081,38 zł.

Organ rentowy w odpowiedzi na odwołanie podtrzymał całkowicie zaskarżoną decyzję i wniósł o oddalenie odwołania.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. wskazał, że na podstawie (...) ustalono, iż odwołujący figuruje jako płatnik składek z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej — od dnia 01.06.2007r. Z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej odwołujący dokonał zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego od: - 01.06.2007r. do 31.05.2009r., dla której podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne stanowi zadeklarowana kwota nie niższa niż 30 % kwoty minimalnego wynagrodzenia, - 01.06.2009r. dla której podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne stanowi zadeklarowana kwota, nie niższa niż 60 %kwoty przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia. Od miesiąca kwietnia 2011r. ubezpieczony zadeklarował podstawę wymiaru składek w wysokości 8.540zł. W dokumentach rozliczeniowych za m-c 02/2012r. złożonych w dniu 08.03.2012r. ubezpieczony zadeklarował podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne w kwocie 8.540,00 zł. tj. wyższą niż najniższa obowiązująca odwołującego podstawą wymiaru składek. Po wypłaceniu w dniu 10.04.2012r. zasiłku chorobowego za okres od 08.02-28.02.2012r. i nadal ubezpieczony pomniejszył podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne składając dniu 13.04.2012r. korektę w/w dokumentów rozliczeniowych wskazując jako podstawę wymiaru składek na własne ubezpieczenie społeczne kwotą 2.081,38 zł. (pomniejszenie proporcjonalne). Z uwagi na fakt, że zadeklarowana podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne w pierwszorazowych dokumentach rozliczeniowych za miesiąc luty 2012r. była wyższa od najniższej obowiązującej ubezpieczonego podstawy wymiaru składek brak możliwości pomniejszenia wymiaru podstawy składek.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Od dnia 01.06.2007r. R. B. figuruje w ZUS jako płatnik składek z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej - R. B., U. 37D, (...)-(...) U..

Okoliczność bezsporna.

Z tytułu prowadzenia w/wym. działalności gospodarczej R. B. dokonał zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego:

- od 01.06.2007r. do 31.05.2009r. - z kodem tytułu ubezpieczenia „0570 0 0” tj. jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą nie mająca ustalonego prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, dla której podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne stanowi zadeklarowana kwota nie niższa niż 30% kwoty minimalnego wynagrodzenia,

- od 01.06.2009r. - z kodem tytułu ubezpieczenia „0510 0 0” tj. jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą nie mająca ustalonego prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, dla której podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne stanowi zadeklarowana kwota nie niższa niż 60% kwoty przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia.

Okoliczność bezsporna.

R. B. w dokumentach rozliczeniowych za m-c 02.2012r. złożonych w dniu 08.03.2012r. zadeklarował podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne w kwocie 8.540,00 zł.

Okoliczność bezsporna.

Za okres od 08.02.2012r. do 31.03.2012r. ZUS w T. wypłacił (w dniu 10.04.2012r.) R. B. zasiłek chorobowy z ubezpieczenia chorobowego.

Okoliczność bezsporna.

W dniu 13.04.2012r. R. B. złożył korektę dokumentów rozliczeniowych za m-c 02.2012r., wykazując podstawę wymiaru składek na własne ubezpieczenia społeczne w kwocie 2.081,38 zł.

Okoliczność bezsporna.

Sąd zważył, co następuje:

Powyżej ustalony stan faktyczny Sąd oparł na materiale dowodowym zgromadzonym w trakcie trwania postępowania i ujawnionym na rozprawie, przede wszystkim w postaci dokumentów zebranych w aktach sprawy i aktach organu rentowego nr (...). Przedmiotowy materiał Sąd uznał za rzetelny i wiarygodny. Strony bowiem w trakcie postępowania nie kwestionowały jego prawdziwości, a jedynie odmiennie go interpretowały oraz wyprowadzały z niego odmienne konkluzje o charakterze jurydycznym. Tym samym należy skonstatować, iż brak jest przesłanek by odmówić przymiotu wiarygodności dokumentom zgromadzonym w aktach sprawy i aktach organu rentowego nr (...). W konsekwencji przedmiotowy materiał dowodowy pozwolił dokonać rekonstrukcji stanu faktycznego w niniejszej sprawie.

Sąd nadał również przymiot wiarygodności zeznaniom wnioskodawcy w tym zakresie w którym zeznania w/w cechuje zbieżność z dokumentami zebranymi w aktach sprawy a aktach organu rentowego nr (...).

W tym miejscu wskazać należy, iż zrekonstruowany wyżej za pośrednictwem omówionych i ocenionych źródeł dowodowych stan faktyczny w niniejszej sprawie był pomiędzy stronami kwestionowany. Spornym, i tym samym stanowiącym istotę przedmiotowego procesu, była jego subsumpcja, tj. określenie jego konsekwencji prawnych przez pryzmat stosownych regulacji ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity: Dz.U. z 2013 roku, poz. 1442 z późn. zm.). Spór zaistniały w rozpoznawanej sprawie był bowiem w swej istocie sporem prawnym i sprowadzał się do wykładni przepisów określających zasady ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą oraz możliwość proporcjonalnego zmniejszenia tej podstawy w przypadku, gdy powstanie lub ustanie obowiązku ubezpieczeń emerytalnych i rentowych nastąpiło w trakcie miesiąca, bądź też w przypadku niezdolności do pracy trwającej przez część miesiąca, jeżeli z tego tytułu ubezpieczony spełnia warunki do przyznania zasiłku.

W myśl art. 18 ust. 8 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe osób prowadzących pozarolniczą działalność i osób z

nimi współpracujących stanowi zadeklarowana kwota, nie niższa jednak niż 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego przyjętego do ustalenia kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek, ogłoszonego w trybie art. 19 ust. 10 ustawy na dany rok kalendarzowy. Stosownie do art. 18 ust. 9 ustawy za miesiąc, w którym nastąpiło odpowiednio objęcie ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi lub ich ustanie i jeżeli trwały one tylko przez część miesiąca, kwotę najniższej podstawy wymiaru składek zmniejsza się proporcjonalnie, dzieląc ją przez liczbę dni kalendarzowych tego miesiąca i mnożąc przez liczbę dni podlegania ubezpieczeniu. Zgodnie z art. 18 ust. 10 ustawy zasady zmniejszania najniższej podstawy wymiaru składek, o których mowa w ust. 9, stosuje się odpowiednio w przypadku niezdolności do pracy trwającej przez część miesiąca, jeżeli z tego tytułu ubezpieczony spełnia warunki do przyznania zasiłku.

W stanie faktycznym rozpoznawanej sprawy zasadnicze znaczenie dla jej rozstrzygnięcia posiadało wyjaśnienie treści cytowanego ust. 9 art. 18 ustawy, a mianowicie, czy zezwala on na proporcjonalne zmniejszenie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe zadeklarowanej w kwocie wyższej od najniższej podstawy wymiaru składek, stanowiącej 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia przyjętego do ustalenia kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek ogłoszonego w trybie art. 19 ust. 10 na dany rok kalendarzowy, za miesiąc w którym obowiązek podlegania ubezpieczeniom istniał tylko przez część miesiąca, czy też możliwość przedmiotowej korekty podstawy wymiaru istnieje tylko w sytuacji, gdy podstawa wymiaru ustalona była w najniższej wysokości określonej w ustępie 8 art. 18 ustawy.

W tak określonej osi sporu Sąd Okręgowy we Włocławku uznał, iż ust. 9 art. 18 ustawy nie zezwala na proporcjonalne zmniejszenie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe zadeklarowanej w kwocie wyższej od najniższej podstawy wymiaru składek, stanowiącej 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia przyjętego do ustalenia kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek ogłoszonego w trybie art. 19 ust. 10 na dany rok kalendarzowy, za miesiąc w którym obowiązek podlegania ubezpieczeniom istniał tylko przez część miesiąca. Tym samym uznano zasadność i prawidłowość zaskarżonej decyzji organu rentowego.

Zgodnie z ugruntowanym w orzecznictwie i doktrynie poglądem przyjmuje się, że w państwie prawnym wykładnia przepisów musi zawsze w pierwszym rzędzie brać pod uwagę językowe znaczenie tekstu prawnego. Pogląd taki w sposób jednoznaczny wyraził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 7 lutego 2012 r., I UK 276/11 (LEX nr 1313671) stwierdzając, że "przepisy regulujące system zabezpieczenia społecznego ze względu na swoją istotę i konstrukcję podlegają wykładni ścisłej. Nie powinno się stosować do nich wykładni celowościowej, funkcjonalnej lub aksjologicznej w opozycji do wykładni językowej, jeżeli ta ostatnia prowadzi do jednoznacznych rezultatów interpretacyjnych, a zatem nie można ich poddawać ani wykładni rozszerzającej, ani zwążającej, modyfikującej wyczerpująco i kazuistycznie określone przez ustawodawcę uprawnienia do świadczeń". Sąd Okręgowy powyższe stanowisko w pełni akceptuje.

Stosując zatem zasady wykładni językowej do ustalenia treści interpretowanego przepisu art. 18 ust. 9 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, wyżej cytowanego, zauważyć należy, że przepis ten przewidując możliwość proporcjonalnego zmniejszenia podstawy wymiaru za miesiąc, w którym nastąpiło odpowiednio objęcie ubezpieczeniami emerytalnymi i rentowymi lub ich ustanie i jeżeli trwały one tylko przez część miesiąca, stanowi, że "kwotę **najniższej** podstawy wymiaru składek zmniejsza się proporcjonalnie...". Oznacza to, że możliwość korekty występuje tylko w przypadku, gdy podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne osoby prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą była ustalona (zadeklarowana) w wysokości 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego, o którym mowa w ust. 8 art. 18 ustawy. Przepis ten pozostawiając bowiem osobom prowadzącym pozarolniczą działalność możliwość określenia wysokości podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, ustalił jednocześnie jej dolną granicę. Faktycznie zatem najniższa podstawa wymiaru może być zadeklarowana (ustalona) w wysokości 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego, przyjętego do ustalenia kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek ogłoszonego w trybie art. 19 ust. 10 na dany rok kalendarzowy. W sytuacji, gdyby intencją ustawodawcy było ustalenie możliwości proporcjonalnego

obniżenia każdej podstawy wymiaru, to wówczas w treści przepisu art. 18 ust. 9 ustawy, nie znalazłoby się określenie "najniższej" lecz np. zadeklarowanej podstawy.

Niezależnie od podniesionych wyżej argumentów wskazujących na jednoznaczność treści unormowania wynikającą z samego brzmienia art. 18 ust. 9 ustawy, podnieść należy, iż wyniki przedstawionej wykładni językowej, znajdują potwierdzenie w wykładni celowościowej. Zauważyć należy bowiem, że w przypadku osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą obowiązek opłacania składek na ubezpieczenia społeczne i ich wysokość nie są powiązane z osiągniętym faktycznie przychodem, lecz wyłącznie z istnieniem tytułu ubezpieczenia i zadeklarowaną przez ubezpieczonego kwotą, niezależnie od tego, czy ubezpieczony osiąga przychody i w jakiej wysokości. Po stronie osoby prowadzącej pozarolniczą działalność istnieje zatem uprawnienie do zadeklarowania w granicach zakreślonych ustawą dowolnej kwoty jako podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, wobec czego sposób w jaki realizuje to uprawnienie zależy wyłącznie od jej decyzji. Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie jest zresztą uprawniony do kwestionowania kwoty zadeklarowanej przez osobę prowadzącą pozarolniczą działalność jako podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, jeżeli mieści się ona w granicach określonych ustawą z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (uchwała siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 21 kwietnia 2010 r., II UZP 1/10 - 575822). W konsekwencji racjonalne jest unormowanie, że prawo do proporcjonalnego zmniejszenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe dotyczy tylko podstawy wskazanej w wysokości wymaganej przepisami prawa. Skoro bowiem osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą, jak wyżej podniesiono, posiada swobodę deklarowania kwoty podstawy wymiaru, to posiada ona uprawnienie do samodzielnego określania tej podstawy także w przypadku, gdy ubezpieczeniu podlega przez część miesiąca (vide wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 11 czerwca 2014 roku, III AUa 361/14).

Trzeba w tym miejscu nadto podnieść, iż przepisy regulujące materię ubezpieczeń społecznych mają charakter bezwzględnie obowiązujących; oznacza to, iż w sytuacjach w nich określonych muszą być one stosowane przez organ rentowy w sposób ścisły. Niedopuszczalna jest wykładnia rozszerzająca (vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 listopada 2006 roku, I UK 138/06).

Reasumując trzeba podkreślić, iż choć za okres od 08.02.2012r. do 29.02.2012r. ZUS Oddział w T. wypłacił R. B. zasiłek chorobowy z ubezpieczenia chorobowego, to jednak w związku z faktem, że zadeklarowana przez wnioskodawcę podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne w pierwszorazowych dokumentach rozliczeniowych za m-c 02/2012r. (z dnia 08.03.2012r.) była wyższa od najniższej obowiązującej R. B. podstawy wymiaru składek, nie ma zastosowania w tym przypadku art. 18 ust. 10 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych, a zatem nie może wnioskodawca pomniejszyć podstawy wymiaru składek zadeklarowanej w pierwszorazowych dokumentach rozliczeniowych za m-c 02/2012r.

Mając na uwadze powyższe trzeba skonstatować, iż wnioskodawca niesłusznie pomniejszył podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne za m-c 02/2012r. Prawidłową wysokość podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne w m-cu 02/2012r. za wnioskodawcą jako osobę prowadzącą pozarolniczą działalność stanowi kwota zadeklarowana w pierwszorazowych dokumentach rozliczeniowych z dnia 08.03.2012r. tj. kwota 8.540,00 zł.

Niejako na marginesie odnieść się jeszcze należy do podnoszonych przez odwołującego uchybień mających mieć miejsce w toku postępowania przed Zakładem Ubezpieczeń Społecznych. Wskazać należy, że sądy powszechne nie są sądami właściwymi do rozstrzygania tego typu procesowych zagadnień dotyczących postępowania administracyjnego. Skoro odwołujący upatrywał tego typu nieprawidłowości w działaniach ZUS winien wystosować stosowne środki odwoławcze przewidziane czy to w kodeksie postępowania administracyjnego czy też w ustawie prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi. Sądy powszechne rozpatrują sprawy z odwołań od decyzji ZUS tylko w ściśle określonym zakresie badając ich merytoryczną zasadność. W ich kognicji nie pozostają kwestie zachowania formalnych warunków określonych procedurą administracyjną. W tym miejscu należy wskazać, iż w sprawie, w której wniesiono odwołanie od decyzji organu rentowego, przedmiot oraz zakres rozpoznania i orzeczenie sądu pracy i ubezpieczeń społecznych wyznacza treść tej decyzji (vide postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 1999 roku, II UZ 52/99).

Zarzut dotyczące niezgodności zaskarżonej decyzji z Konstytucją RP jest na tyle ogólnikowy i lakoniczny, iż nie pozostawia możliwości polemiki. Jedynie na marginesie można wskazać, iż sądy powszechne mogą ewentualnie (z uwagi na niejednolite stanowisko doktryny i judykatury w tym zakresie) oceniać konstytucyjność jedynie aktów prawnych, a nie wydawanych na ich podstawie decyzji indywidualnych.

Mając na uwadze powyższe rozważania, uznając decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. z dnia 5 sierpnia 2014 roku znak: (...) za pozbawioną wad tak faktycznych jak i prawnych, na podstawie przepisu art. 477¹⁴ § 1 kpc orzeczono jak w sentencji uzasadnianego wyroku. Nie stwierdzono bowiem żadnych podstaw do uwzględnienia odwołania wnioskodawcy.